

2^e van de Herfst

29 september 2013

Amos 6: 1 - 10

Lucas 16: 14-15;19-31

Er was eens... beginnen niet zo onze sprookjes? Sneeuwwitje, Roodkapje, Assepoester... 'lieflijke' verhalen die onze ouders ons al als kind hebben verteld en die wij aan onze kinderen en kleinkinderen vertellen. Ze blijven aanspreken. Bovendien is het in sprookjes meestal ook duidelijk wie goed is en wie slecht en overwint het goede het kwade. Eind goed, al goed.

Maar, weet u dat Roodkapje in het oorspronkelijke verhaal niet overleeft? Dus, helemaal geen happy end. Sprookjes met slechte afloop werden vroeger veel verteld om kinderen af te schrikken voor gevaren als: aan het water komen, alleen het bos ingaan, de deur openen als je alleen thuis bent.¹ Sprookje, het komt van het oud-nederlandse woord "Sproke", dat verhaal of vertelling betekent.²

Er was eens... zo begint Jezus ook. Een sproke die hij vertelt aan die Farizeeën die geldzuchtig waren. Mensen die hun eigen regels en wetten leken te maken en langs die meetlat de anderen de maat namen. Met het gevolg dat al die anderen wetovertreders en zondaars waren. Zo rechtvaardigden ze zichzelf en vonden zichzelf beter dan de ander .... omdat zij zich wel aan de regels hielden, zo hun best deden, en daarom recht hadden op.....

Waar kennen we die argumenten van? Horen we die niet ook als mensen zeggen: "Wij hebben recht op een zeer goed salaris, op die bonussen, want wij hebben zoveel verantwoordelijkheid, wij werken zo hard." Werken zo hard? Maar, dat kunnen zij toch alleen omdat thuis alles voor ze geregeld is, er mensen zijn die hun bureaus en toiletten schoonmaken, de vuilniszakken legen, sjouwen met papierbakken. Omdat anderen ervoor zorgen dat de vakken in de supermarkt gevuld zijn of sterker nog de boodschappen thuisbezorgen. Werken al die mensen dan niet hard? Hoe kan het dat de ene zogenaamde hardwerkende groep deze uitspraken doet over andere mensen, die niet zo fortuinlijk zijn als zij? Hoe praten ze trouwens als ze zelf hun banen verliezen?

Er was eens een rijke man die in weelde leefde en er was eens een arme bedelaar die Lazarus heette. De rest van het verhaal kennen we wel zo ongeveer, toch? Denken we.

Hoe het ook zij, Jezus vertelt over die rijke man en Lazarus. Die sproke over die man, die zich alles kan permitteren en de arme Lazarus, die niets heeft, helemaal niets. Totaal afhankelijk van wat de omstanders hem toewerpen. Jezus vertelt trouwens niets over hoe het zover met Lazarus heeft kunnen komen. Maar ja, als wij iemand uit vuilnisbakken zien eten, weten wij dan hoe het komt dat iemand dakloos is geworden? Hoe het ook zij, dit is een sproke, over die rijke man en de arme Lazarus. Heeft u trouwens enig idee hoe die rijke man heet? Meestal wordt de rijke, degene met macht, degene die ertoe doet bij naam en toenaam genoemd, inclusief functie en als het even kan titels. Alsof wie je bent daarvan afhangt. Van Kooten en de Bie hebben daar destijds de draak mee gestoken, met hun Professor doktor ingenieur P. Akkermans. Afgelopen week was er een emeritus hoogleraar in opspraak, omdat hij zich de nodige publicaties, bijzondere leerstoelen en prijzen heeft toebedeeld. Daarom is het in de vertelling van Jezus des te opvallender dat die rijke man anoniem blijft en die arme wel een naam heeft, namelijk: Lazarus, hetgeen betekent: God helpt.

Anoniem zijn en een naam hebben. Laten we daar eens verder bij stilstaan.

Geen naam hebben is bijna ontkenning van het bestaan. Een mens, een persoon verdwijnt in de anonimiteit, wordt onderdeel van een groep: een arme, vluchteling, werkloze, zieke, Marokkaan, moslim, christen... het gaat om iemand die ik niet ken en waar ik ook geen band mee heb. Soms is het nodig om mensen in te delen. Er zijn nu eenmaal mannen, vrouwen, kinderen, met verschillende

---

¹ <http://www.beleven.org/verhaal/roodkapje>

² <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sprookje>

religieuze achtergronden. Zonder indelingen kan er bijvoorbeeld geen onderzoek gedaan worden of kunnen er geen algemene wetten en regels gemaakt worden.

Maar er schuilt ook een gevaar in dit soort hokjesdenken. Het is immers een vereenvoudiging van de werkelijkheid. Bovendien loert generalisatie om de hoek, die vervolgens weer tot allerlei oordelen kan leiden. Nog niet zolang geleden werd er door protestanten gesproken over die "katholieken" en omgekeerd hadden de katholieken geen goed woord over over 'die protestanten'. Denk ook aan uitspraken als: "die asielzoekers, die al onze banen inpikken"; "wij werken zo hard, dus wij recht op die bonussen"; "die bankiers hebben nog niets geleerd van de crisis, aangezien ze nog steeds geld naar zich toeschuiven." Allemaal algemene uitspraken, over groepen. Alsof al die individuen in zo'n groep gelijk zijn. Zo is het 'wij', de goeden tegenover 'zij', de slechten. Als in een sproke.

Daarentegen, een naam hebben, bij naam genoemd worden, betekent gekend en gezien worden. Bevestigd worden in het bestaan. Je bent het waard om te leven. Een naam betekent dus identiteit, mens mogen zijn. Iemand wordt dan een individu met een verhaal, een achtergrond, waar plotseling al die algemene vooroordelen NIET voor gelden. Zo ontstaan nuanceringen. Dan valt die ene katholiek in de geheel protestante buurt, eigenlijk wel mee.

Dit mechanisme werkt nog steeds. Denk bijvoorbeeld aan Mauro. Zolang hij een onbekende jonge asielzoeker was, konden we nog zeggen dat hij het land uit moest. Echter, zodra hij een naam kreeg, een individu werd, met een verhaal, werden mensen geraakt en kwamen in actie. Hij werd ieders vriend. Want iemand die zo geïntegreerd is in onze samenleving kunnen we toch niet terugsturen? Maar, geldt die algemene maatschappelijke verontwaardiging ook voor die andere onbekende, anonieme Mauro's?

Zo is het voor ons ook makkelijker om mee te leven met die arme Lazarus, dan met die onbekende rijke man, over wie we zo onze oordelen hebben.

De sproke van Jezus gaat verder. Na de dood zien ze elkaar, de eens rijke man en de arme Lazarus. De rollen zijn nu omgekeerd. Misschien denken we wel: Eigen schuld. Dan ontspint zich een gesprek tussen Abraham, de woordvoeder van Lazarus en de bij leven rijke man. Die laatste vraagt verlichting voor zijn ellende, maar door de kloof tussen hem en Abraham, is dat niet mogelijk, al zou Abraham dat willen. De eens rijke persoon accepteert dat wonderlijk snel en smeekt of Lazarus zijn nog in leve zijnde broers wil waarschuwen. In al zijn ellende, bekommert hij zich dus om anderen. Is hij dan echt zo slecht, zoals wij geneigd zijn te denken?

Helaas komt zijn inkeer te laat. Als hij reeds bij leven zijn verantwoordelijkheid had genomen en zich bekommerd had om de bedelaars aan zijn poort, als hij echt in het gezicht van Lazarus had gekeken en in hem de mens had herkend, dan had hij vast anders gehandeld en was het na de dood goed met hem gekomen.

Er was eens.. als elke sproke een moraal heeft, is de moraal van deze niet dat je niet mag feesten en mag genieten van je rijkdom, maar wel: voel je niet verheven, gedraag je niet alsof jij beter bent dan een ander, maar kijk de ander aan, erken de ander als mens en neem, met jouw mogelijkheden, je verantwoordelijkheid. Gisteren, vandaag, morgen.

Laat dat nu ook de boodschap zijn van de Wet en de Profeten!

Amen.

drs P. van der Voort, Theoloog